

КОНФРОНТАЦІЯ ОСНОВНИХ ПРОТИДІЮЧИХ СИЛ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО РИНКУ ЯК ПРОЦЕС РОЗВ'ЯЗАННЯ / ПОГЛИБЛЕННЯ ЙОГО СУПЕРЕЧНОСТЕЙ

© 2016 ДЕЙНЕКА Т. А.

УДК 330.1:339.9–047.52

Дейнека Т. А.

Конфронтация основных противобьющих сил глобализованного рынка как процесс разрешения / углубления его суперечностей

Метою статті є дослідження процесу розв'язання / поглиблення суперечностей сучасного глобалізованого ринку на основі виявлення визначальних для періоду становлення постіндустріальних відносин, протидіючих між собою сил. Підтверджено, що в умовах глобалізації і поступового затвердження принципів постіндустріальної економіки конфронтація основних протидіючих сил ринку зазнає змін, що виявляє себе через процеси розв'язання / поглиблення ринкових суперечностей. Ідентифіковано зміст цієї зміни, а саме: якщо на ранніх етапах розвитку ринку вирішальне значення мало протистояння «держава – ринок», то нині – «громадянське суспільство – ТНК». Описано багатоваріативність взаємодії основних сил ринку – держави, міжнародних організацій, ТНК, громадянського суспільства (як з ефектом досягнення спільності їх інтересів, так і з ефектом роз'єднаності). Доведено, що конфронтація між громадянським суспільством і міжнародними корпораціями об'єктивує у глобалізованій економіці нову, відповідну постіндустріальному змісту господарських відносин і, зокрема, змісту відносин власності, форму суперечності між працею і капіталом.

Ключові слова: суперечність, конфронтація, глобалізація, постіндустріальна економіка, світовий ринок, транснаціональні корпорації, громадянське суспільство.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 9.

Дейнека Тетяна Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Коваля, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: me.puet@yandex.ua

УДК 330.1:339.9–047.52

UDK 330.1:339.9–047.52

Дейнека Т. А. Конфронтация основных противобьющих сил глобализованного рынка как процесс разрешения / углубления его противоречий

Deyneka T. A. Confrontation of Major Counteracting Forces in the Globalized Market as a Process of Resolving / Intensifying its Contradictions

Целью статьи является исследование процесса разрешения / углубления противоречий современного глобализованного рынка на основе выявления определяющих для периода становления постиндустриальных отношений, противобьющих между собою сил. Подтверждено, что в условиях глобализации и постепенного утверждения принципов постиндустриальной экономики конфронтация основных противобьющих сил рынка претерпевает изменения, что проявляется через процессы разрешения / углубления рыночных противоречий. Идентифицировано содержание этих изменений, а именно: если на ранних стадиях развития рынка решающее значение имело противостояние «государство – рынок», то в настоящее время – «гражданское общество – ТНК». Описана многовариантность взаимодействия основных сил рынка – государств, международных организаций, ТНК, гражданского общества (как с эффектом достижения общности их интересов, так и с эффектом разобщенности). Доказано, что конфронтация между гражданским обществом и международными корпорациями объективирует в глобализованной экономике новую, соответствующую постиндустриальному содержанию хозяйственных отношений и, в частности, содержанию отношений собственности, форму противоречия между трудом и капиталом.

The aim of the article is to study the process of resolving/intensifying the contradictions of the contemporary globalized market by means of identifying the counteracting forces that are critical for the period of the formation of post-industrial relations. It is proved that in the context of globalization and gradual establishment of principles of the post-industrial economy, the confrontation of major counteracting market forces is undergoing changes, which is manifested through the processes of resolving/intensifying the market contradictions. There identified the content of these changes, in particular: if at early stages of the market development the confrontation «state—market» was of decisive importance, at the present time it is the confrontation «civil society – TNCs». There described a multivariate character of the interaction between the major market forces – states, international organizations, TNCs, civil society (both with the effect of achieving community of their interests and with the effect of their disunity). It is proved that the confrontation between the civil society and international corporations objectifies in the globalized economy a new form of contradiction between labor and capital that corresponds to the post-industrial content of economic relations and, in particular the content of property relations.

Keywords: contradiction, confrontation, globalization, post-industrial economy, global market, transnational corporations, civil society.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 9.

Deyneka Tetyana A. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economics, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: me.puet@yandex.ua

Ключевые слова: противоречие, конфронтация, глобализация, постиндустриальная экономика, мировой рынок, транснациональные корпорации, гражданское общество.

Рис.: 1. Табл.: 1. Библ.: 9.

Дейнека Татьяна Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры международной экономики, Полтавский университет экономики и торговли (ул. Коваля, 3, Полтава, 36014, Украина)

E-mail: me.puet@yandex.ua

Вступ. У наш час, коли суспільні та, зокрема, економічні відносини поступово змінюють свою сутність, набуваючи дедалі більше ознак постіндустріальної специфіки, зі всією очевидністю постає суперечливість поточного (перехідного до нової системи відносин) періоду. Істотних змін зазнає також сучасний ринковий простір, де трансформації соціально-економічної системи, що підсилені активністю глобалізаційних процесів, проявляються найбільш виразно.

Вивчення економічною наукою ринку було найбільш активним у період останнього десятиріччя ХХ ст., коли відбувалися процеси руйнації двополярної моделі світового устрою (протистояння капіталістичного та соціалістичного світів). Деструктивність, що супроводжує трансформаційні процеси, суперечності перехідного періоду до ринкових відносин, конфронтація, що виникає між провідними гравцями ринку, його просторові та часові асиметрії, а також інші проблеми дестабілізації господарських систем були глибоко досліджені саме у цьому аспекті. Проте сучасні історичні умови життя людства висувають нові імперативи: процеси та явища, що відбуваються нині на світовому ринку та охоплюють всі внутрішні ринки країн, як складові планетарної системи повинні піддаватись аналізу з позиції тих протиріч, які за сутністю та основним змістом внутрішньо притаманні періоду становлення нового суспільного ладу.

Серед сучасних дослідників цієї багатоаспектної проблематики необхідно назвати Дж. Айкенберрі [1], В. Геєця [3], А. Колота, Д. Лук'яненка, А. Поручника, В. Сіденка, Я. Столярчук, А. Філіпенка [4], А. Шефара, В. Штріка [5] та ін. У дослідженні проблем розв'язання / поглиблення суперечностей суспільного розвитку особливо актуальним є аспект взаємодії суб'єктів глобалізованого ринку, що зумовило науковий інтерес автора та визначило мету дослідження в рамках цієї публікації.

Метою статті є дослідження процесу розв'язання / поглиблення суперечностей сучасного глобалізованого ринку на основі виявлення визначальних для періоду становлення постіндустріальних відносин, протидіючих між собою сил.

Трансформації в ринковому середовищі почали відбуватись з 80-х років ХХ ст. – разом з активізацією процесів глобалізації. Проте, визначаючи підходи до з'ясування основних протидіючих сил сучасного глобалізованого ринку, необхідно враховувати, що нинішня світова економічна система, відносини господарювання, геополітичний і гео-економічний статус окремих держав, роль міжнародних організацій, транснаціональних корпорацій та інших акторів істотно змінились. Змінився і зміст глобалізації, хоча вона так само (як і до цього) істотним чином визначає стан світової економіки.

Глобалізація як одне з визначальних для розвитку суспільства явищ сучасності набула виразної двоєдності і одночасно суперечливої сутності. У наш час чітко визначились такі форми прояву її: глобалізація «по горизонталі» – зумовлена об'єктивним, природним розвитком феномена, та глобалізація «по вертикалі» – керована, створена штучно. З одного боку, світовий ринок закономірно змінюється внаслідок об'єктивно зумовлених природною глобалізацією причин – збільшується обсяг міжнародних товарообмінних операцій, набуває світових масштабів

економічна лібералізація, пришвидшується рух товарів, технологій, надактивною стає міграція тощо. Проте з іншого – стан сучасного світового ринку істотним чином формується провідними світовими акторами, чії дії є визначальними для теперішнього періоду розвитку економіки. Сучасне світове господарство, як і безпосередньо ринок, значною мірою є продуктом штучної глобалізації. У ХХІ ст. ці сили істотно переважають над силою об'єктивних процесів розвитку ринкових відносин у рамках світового господарства.

У наш час основними силами глобалізованої світової економіки є національні держави, міжурядові організації, ТНК, глобальне громадянське суспільство. Особливо неоднорідним є представництво у світовому економічному просторі міжнародних організацій. В контексті розгляду проблеми конфронтації ринкових сил як процесу розв'язання / поглиблення суперечностей глобалізованої економіки важливо конкретизувати такі міжнародні інститути. До них відносяться, по-перше, наддержавні міжнародні організації, міждержавні та міжнародні параорганізації, а по-друге, – міжнародні неурядові (некомерційні) організації. Останні є безпосередньо виразниками інтересів громадянського суспільства та його організаційними формами.

Визначальне протиріччя сучасного глобалізованого ринку пов'язано зі зміною суспільного ладу. Нині відбувається процес становлення постіндустріальної економіки, яка поступово заміщує економіку пізнього капіталізму та розвинутого індустріалізму. Наявність системних трансформацій свідчить про існування невідповідності розвитку продуктивних сил виробничим відносинам. Суперечності, які ведуть до тектонічних зрушень у суспільстві, зароджуються у сферах праці та капіталу, охоплюючи передусім відносини власності. Саме вони визначають розстановку сил у світі, а ринок зі всією наочністю відображає це.

Основну суперечність суспільного розвитку необхідно оцінювати діалектично, оскільки розв'язання / поглиблення суперечностей – це не тільки деструктивний процес, але й процес творення: на зміну економічній системі, яка втрачає свою ефективність і цінність для розвитку суспільства, приходить нова – більш досконала. На сьогодні поступово втрачає свою домінуючість ринковоцентрична модель економіки, поступаючись місцем людиноцентричній.

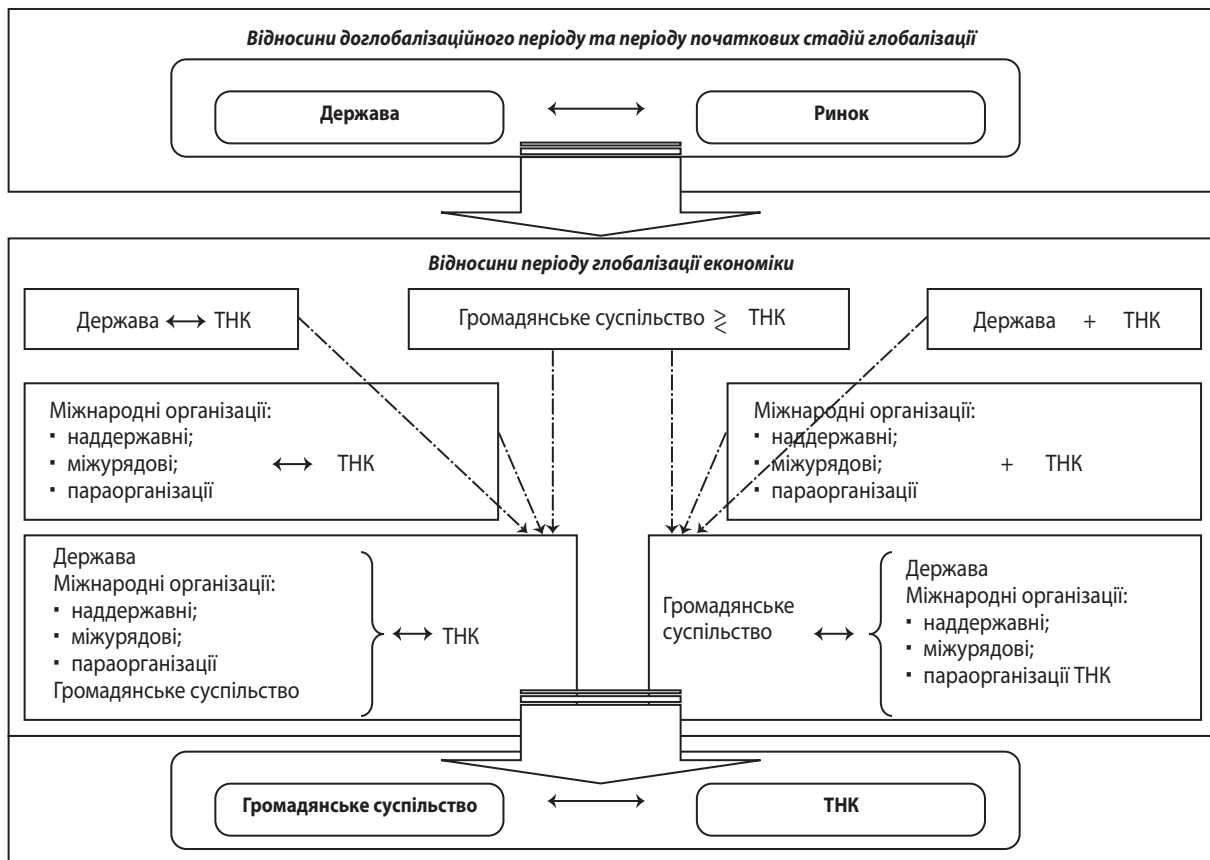
Однак нинішній період системної трансформації, істотно посилений глобалізацією, є надзвичайно конфліктним для суспільства. Про це свідчить, зокрема, період останнього десятиріччя в житті соціуму, на який припала глобальна економічна криза, наслідки якої не вдалось повністю подолати до цього часу. На наш погляд, пояснення її природи тільки з позиції безконтрольності ринкових процесів – непродуктивне. Посилення дії ринкових сил і прискорення процесів глобалізації було не тільки стихійним – цьому істотно сприяла політика формальних і напівформальних міжнародних організацій (так званої «глобальної номенклатури»), що здійснювалась в інтересах великого капіталу.

За час, який минув після найбільш глибокої фази світової економічної кризи в глобалізованому суспільстві, не настало ані гармонії інтересів між суб'єктами світових економічних відносин, ані рівноваги ринкових сил. Без-

перечно, було б правильним, якби учасники світових економічних відносин (представники бізнесу, уряди держав, міждержавні організації, організації – виразники інтересів громадянського суспільства та ін.) враховували інтереси один одного. Принцип партнерства, як відомо, більше відповідає ціннісним критеріям суспільного розвитку, ніж принцип домінування; так само, як і принцип паритету інтересів принципу їх підкорення. Проте в реальності нині відбувається тільки процес «пунктирного» визначення можливих компромісів.

Ринкові суперечності, які виявляють себе як явища сучасних економічних відносин (перехідних до постіндустріальної економіки), здебільшого супроводжуються

процесами конфронтації між суб'єктами, коло яких значно розширилось. Для нашого часу властиве набуття особливої ролі та зростання значущості транснаціональних корпорацій, міждержавних організацій, міжнародних формальних і напівформальних утворень клубного типу, а також поява громадянського суспільства як організованої сили сучасності. Полеми їх дії стало глобалізоване ринкове середовище, яке істотно відрізняється від попереднього стану світового ринку, коли глобалізація тільки зароджувалась. Оцінюючи сучасний світовий ринок за ролю окремих суб'єктів та їх взаємодією, необхідно констатувати, що він змінився майже принципово порівняно з ринком періоду часової межі XIX–XX ст. (рис. 1).

Умовні позначення: + – згода інтересів; ↔ – конфлікт інтересів; ≥ – варіативність співвідношення інтересів

Рис. 1. Конфронтація основних протидіючих сил ринку як процес розв’язання / поглиблення його суперечностей

Якщо у доглобалізаційному періоді капіталізму, а також на початкових стадіях еволюції глобалізаційних процесів визначальною для результатів суспільного розвитку була конфронтація «державна – ринок», то нині нею стає конфронтація «громадянське суспільство – ТНК». З огляду на реальні процеси, які відбуваються в економіці (в її ринковій сфері), в політиці та соціумі у цілому, науковці [5, с. 320] стверджують, що необхідним є оновлений науковий підхід до їх пояснення: перехід від біполярної схеми протистояння держави та ринку та триполярної, що відображає участь держави, ринку та корпорацій у визначальних ринкових процесах, до схеми, яка враховує четверту силу, що у наш час активно формується, – громадянське суспільство.

За схемою взаємодії «державна – ринок» конфронтацію зумовлює функціональне призначення держави. Цей інститут створений суспільством для того, щоб відстоювати інтереси його членів – ті, які не може забезпечити ринок. Державна повинна компенсувати традиційні для ринку провали: вирішувати проблеми суспільних благ, зовнішніх ефектів, асиметричності інформації, природних монополій тощо. Особливо необхідно зазначити прояви конфронтації у сфері вибору державою певної конкурентної політики, оскільки вона може як сприяти лібералізації ринку, так і обмежувати її.

За змістом описаний сегмент функціонального протистояння є базовим. Зважаючи на це, він залишається зна-

чущим і для сучасного ринку. Проте одночасно необхідно враховувати, що започаткування та поступальний розвиток нового способу виробництва, заснованого на постіндустріальних технологіях, і процес глобалізації внесли суттєві зміни, які виразно проявилось нині у функціональних аспектах держави та ринку. Йдеться насамперед про зміни структури світової виробничої системи, міжнародного поділу праці, розподілу світового доходу, а також про інтеграцію та транснаціоналізацію як визначальні тренди сучасності.

З розвитком нових системних відносин (техніко-економічних і суспільно-економічних) і поглибленням процесів глобалізації зростає впливовість великих міжнародних корпорацій. Стан світових економічних відносин тепер став визначатись протистоянням трьох основних сил – держави, ринку та корпорацій.

Конфронтацію у цьому полі взаємодії (держава – ринок – ТНК) спричинили передусім нові механізми, застосовані транснаціональними корпораціями для реалізації мети їх ринкової поведінки. Якщо початково ТНК використовували тільки лобювання власних інтересів в урядах і міжнародних організаціях, то нині вони фактично повноцінно беруть участь у встановленні економічного (а також політичного) порядку. Зміст лобювання, як зазначають науковці [5, с. 304], – це вплив на процес прийняття рішень, але не безпосередня участь у ньому. Нині ж більшість великих корпорацій перебуває «всередині» органів, які приймають рішення національного, міжнародного і навіть планетарного значення.

Міжнародні корпорації найновішого періоду розвитку світової економіки взаємодіють з державами майже на рівних. Безперечно, у взаємодії з приймаючими країнами ТНК змушені враховувати правила гри, які існують на внутрішніх ринках. Проте тільки корпорації вирішують, чи еквівалентна вартість капіталовкладень, які будуть здійснені в економіці країн-реципієнтів, тим обмеженням діяльності ТНК, які встановлені на ринках приймаючих

країн. Використовуючи ринкову термінологію, «торг» між ТНК і приймаючими країнами у наш час відбувається за схемою «інвестиції проти інституцій». При цьому домінування у сфері таких відносин, а отже, і перевага у вигляді досягнення власних інтересів, знаходяться на боці ТНК; більшість країн напроти заради отримання інвестиційного стимулу для розвитку своєї економіки ладна поступитись принципами державного регулювання.

Відносно країн, з яких походять ТНК, слід зазначити, що й у цьому випадку корпорації також передусім переслідують власний інтерес – максимізацію прибутку та влади. Нині ТНК контролюють понад 80 % світового товарного обороту. За даними *Forbes*, сукупні показники 2000 найбільших у 2016 р. компаній світу такі: виручка – 35 трлн дол. США, прибуток – 2,4, вартість активів – 163, ринкова капіталізація – 44 [8]. Сукупний прибуток трьох найбільших, за рейтингом *Forbes* 2016 р., компаній світу (*ICBC, China Construction Bank, Agricultural Bank of China*) становить 109,4 млрд дол. США, що перевищує річний ВВП 2015 р. 133 країн світу з 193 у рейтингу, складеному за методикою Світового банку (*World Bank*) [6]. Це майже 70 % всіх функціонуючих макроекономічних систем світу. Отже, ринок в умовах глобалізованої та істотно підпорядкованої інтересам великих корпорацій економіки стає головним інструментом розподілу доходу на користь глобальних і міжнародних компаній.

Такий стан світової економіки цілком задовольняє ТНК, проте з погляду громадянського суспільства, яке передусім оцінює результативність функціонування економіки за ознаками добробуту та процвітання націй, результативність господарювання країн, з яких походять найзможливіші корпорації світу, не є найліпшими. Це підтверджує парний аналіз, в якому для порівняння взяті показники рейтингу найбільших публічних компаній світу (*The World's Largest Companies*) та рейтингу країн за рівнем процвітання (*The Legatum Prosperity Index*) (табл. 1).

Таблиця 1

Економіка США, Японії та Китаю у відображенні міжнародних рейтингів

Країни	Рейтинг The World's Largest Companies 2016, Forbes		Рейтинг The Legatum Prosperity Index 2016, The Legatum Institute	
	кількість національних корпорацій з 2000 рейтингованих	корпорації першого децилю та їх місце в рейтингу	місце країн зі 149 рейтингованих	значення індексу в діапазоні 79,28 – 36,84 (max – min)
США	587	Berkshire Hathaway (4) JPMorgan Chase (5) Wells Fargo (7) Apple (8) ExxonMobil (9)	17	73,51
Японія	219	Toyota Motor (10)	22	70,39
Китай	200	ICBC (1) China Construction Bank (2) Agricultural Bank of China (3) Bank of China (6)	90	55,6

Джерело: сформовано автором на основі [8; 9]

Індекс процвітання країн розраховується на основі даних авторитетних міжнародних організацій (ООН, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку, СOT), інститутів (*Gallup*), компаній (*Economist Intelligence Unit, IDC, Pyramid Research*) та ін. Він враховує різні аспекти життя планетарного соціуму – економіку, підприємництво, управління, освіту, охорону здоров'я, безпеку, особисту свободу, соціальний капітал, екологію. Порівняння за цим показником країн, з яких походять найбільші корпорації світу, свідчить, що жодна з держав не забезпечила власному народу так само високий рівень ефективності, якого досягли найбагатші корпорації. Фактично ані США, ані Японія, ані Китай не увійшли навіть у десятку перших країн за рейтингом *The Legatum Institute*. Китай взагалі посів 90-ту позицію зі 149, незважаючи на те, що з цієї країни походять найбільші корпорації світу.

Крім цього, варто уваги той факт, що ринок, на якому володарюють ТНК, збільшує експансію на соціальну сферу, проникаючи в такі її підсистеми, як освіта, охорона здоров'я, пенсійне забезпечення та ін. При цьому розширення інтересів корпорацій стосується як приймаючих країн, так і країн базування, що також свідчить про намагання ТНК послабити роль держави в глобалізованому суспільстві.

Між собою ТНК, як відомо, встановлюють особливий вид, так би мовити, «конкурентних» відносин. Поведінка міжнародних корпорацій добре описана в економічній літературі та визначена як її особливий тип – «взаємозалежність», що робить іншим зміст ринку у його традиційному розумінні.

Щодо поведінки держав і міжнародних організацій, то на виокремлення вимагає факт збільшення варіабельності їх ціннісних орієнтирів у системі міжнародних економічних відносин. У ринкових відносинах все сильніше проявляється внутрішній конфлікт розбіжності цінностей, який розвивається в середині кожного з них. У контексті дослідження основного протистояння ринкових сил йдеться, по-перше, про ті цінності, які є визначальними для розвитку суспільства, і, по-друге, про ті, які є важливими для корпорацій. Тобто у глобальних ринкових відносинах, з одного боку, може виникати спільність дії урядів держав і міжнародних організацій з ТНК, а з іншого – їх конфронтація; так само можлива узгоджена або неузгоджена поведінка в системі взаємодії суб'єктів «держава, міжнародні організації – громадянське суспільство».

За прогнозами, управління глобальними економічними процесами, скоріше за все, буде спиратись на складне «павутиння» змішаних (за участі як державних, так і недержавних суб'єктів світової політики) та приватних механізмів, які вибудовуються ТНК самостійно або разом із провідними суб'єктами громадянського суспільства вже нині. Така вірогідність оцінюється у 60 %. Інші варіанти є менш імовірними: вірогідність того, що національні держави та суб'єкти громадянського суспільства за їх об'єднання зможуть застосувати до ТНК жорсткі регуляторні рамки їх діяльності та змусити корпорації дотримуватись норм корпоративної соціальної відповідальності, становить 15 %; полярна ситуація (за якої ТНК будуть домінувати при встановленні вигідної переважно їм моделі інституціональної

практики) можлива, на думку науковців, з вірогідністю у 25 % [2].

Урізноманітнення провідних суб'єктів світових економічних відносин, їх своєрідність і специфіка інтересів кожного з них зумовили ускладнення сучасних ринкових відносин. Коаліції основних сил світового ринку нестійкі, що зумовлено не тільки міжсуб'єктною конфронтацією сторін, але також внутрішньою суперечливою сутністю поведінки кожного з акторів.

За принципового розгляду процесів, які відбуваються на сучасному світовому ринку, тільки транснаціональне громадянське суспільство, початок формування якого засвідчують Е. Флоріні, П. Сіммонс та інші науковці [7], може в масштабах світової економіки протистояти транснаціональним корпораціям. Дійсно, у наш час сила громадянського суспільства порівняно з впливовістю ТНК на економічні та політичні сфери життя соціуму менша. Проте ТНК змушені рахуватись з нею, хоча ця нова рушійна сила в умовах глобалізованої економіки лише формується.

Науковці вбачають особливість сучасної діалектики у тому, що триумф корпорацій над державою та над ринком як ключовими інститутами суспільства привів до того, що фірми не можуть максимізувати прибуток, ігноруючи суспільні проблеми [5, с. 318]. Так само вони не можуть повністю нехтувати інтересами розвитку соціуму.

Внаслідок розбіжності корінних інтересів, місця цих сил (громадянського суспільства та ТНК) в системі ринкової взаємодії завжди залишатимуться діаметрально протилежними. На сьогодні відповідно до постіндустріального змісту господарських відносин і, зокрема, відносин власності в глобалізованій економіці об'єктивується нова форма суперечності між працею і капіталом. Зважаючи на це, система взаємодії основних сил – держави, міжнародних організацій (наддержавних, міжурядових і клубів), ТНК, громадянського суспільства, які діють на сучасному (суттєво зміненому за сутністю) ринку, – у підсумку зводиться до конфронтації «громадянське суспільство – ТНК».

Зважаючи на факт принципової конфронтації між громадянським суспільством і ТНК, можна говорити лише про зміну сили такого протистояння. Певна варіативність протистояння у вигляді поступок з боку ТНК проявляється, зокрема, за реалізації на практиці концепції корпоративної соціальної відповідальності. Нехай навіть частково, але ТНК змушені їй слідувати, незважаючи на те, що громадянське суспільство як колективно організований суб'єкт ринкових відносин ще тільки формується.

Висновки. Каталізатором сутнісних змін ринку виступає конфронтація його суб'єктів (головних ринкових сил сучасності). Її результат виявляється як розв'язання / поглиблення ринкових суперечностей. Тип конфронтації у наш час стає іншим: якщо на ранніх етапах розвитку ринку вирішальне значення мало протистояння «держава – ринок», то нині – «громадянське суспільство – ТНК».

За нинішнього етапу глобалізації взаємодія у ринковому просторі основних сил – держави, міжнародних організацій (наддержавних, міжурядових і клубів), ТНК і громадянського суспільства може бути багатоваріативною. При цьому багатоваріативність може проявлятися як з ефектом досягнення спільності інтересів, так і з ефектом

роз'єднаності. Проте протистояння між громадянським суспільством і транснаціональними корпораціями є настільки однозначним, що його слід розглядати як визначальне для сучасного етапу розвитку суспільства явище. Саме цей тип конфронтації об'єктивує в глобалізованій економіці нову форму суперечності між працею та капіталом – таку, що відповідає постіндустріальному змісту господарських відносин і, зокрема, новому змісту відносин власності.

Перспективою подальших досліджень є проблеми взаємозалежності процесів формування, функціонування та розвитку глобалізованої економіки та глобалізованого суспільства, а також умови розв'язання суперечностей, що виникають при цьому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айкенберри Дж. Будущее либерального мирового порядка // РСМД: Многополярный мир; Аналитика, 2016. URL: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=8007#top-content
2. Афонцев С. Будущее ТНК: тенденции и сценарии для мировой политики // Мир через 100 лет: Аналитика. 2012. URL: http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=702#top-content
3. Геєць В. М. Подолання квазіринковості – шлях до інвестиційно орієнтованої моделі економічного зростання. *Економіка України*. 2015. № 6. С. 4–17.
4. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование/под ред. Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. Киев: ГВУЗ КНЕУ им. Вадима Гетьмана, 2013. 466 с.
5. Политика в эпоху жесткой экономии/под ред. А. Шефара, В. Штрика. М.: ИД Высшей школы экономики, 2015. С. 302–327.
6. Рейтинг стран мира по уровню валового внутреннего продукта // Гуманитарные технологии: информ.-аналит. портал. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gdp/rating-countries-gdp-info> (дата звернення: 30.10.2016)
7. Florini A., Simmons P. What the World Needs Now? // The Third Force. The Rise of Transnational Civil Society. URL: <http://www.iheal.univ-paris3.fr/sites/www.iheal.univ-paris3.fr/files/texte%20chap%201%20florini.pdf>
8. The World's Largest Companies 2016 // Forbes, 2016. URL: <http://www.forbes.com/sites/steveschaefer/2016/05/25/the-worlds-largest-companies-2016/#3bfd796d37eb>
9. The Legatum Prosperity Index, 2016 // The Legatum Institute, 2016. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/legatum-prosperity-index/info>

REFERENCES

- Aykenberri, Dzh. «Budushcheye liberalnogo mirovogo por-yadka» [The future of liberal world order]. RSMD: Mnogopoliarnyy mir; Analitika. http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=8007#top-content
- Afontsev, S. «Budushcheye TNK: tendentsii i stsenarii dlya mirovoy politiki» [The future of TNCs: trends and scenarios for global politics]. Mir cherez 100 let: Analitika. http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=702#top-content
- Florini, A., and Simmons, R. «What the World Needs Now?» The Third Force. The Rise of Transnational Civil Society. <http://www.iheal.univ-paris3.fr/sites/www.iheal.univ-paris3.fr/files/texte%20chap%201%20florini.pdf>
- Globalnoye ekonomicheskoye razvitiye: tendentsii, asimetrii, regulirovaniye [Global economic development: trends, asymmetries, regulation]. Kyiv: KNEU, 2013.
- Heiets, V. M. «Podolannia kvazirynekovosti - shliakh do investytsiino oriientovanoi modeli ekonomichnoho zrostannia» [Overcoming of quasi-market- the path to investment oriented model of economic growth]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 6 (2015): 4-17.
- Politika v epokhu zhestkoy ekonomii [Politics in the age of austerity]. Moscow: ID Vysshey shkoly ekonomiki, 2015.
- «Reyting stran mira po urovnyu valovogo vnutrennego produkta» [The ranking of countries in terms of gross domestic product]. Gumanitarnye tekhnologii: inform.-analit. portal. <http://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gdp/rating-countries-gdp-info>
- «The World's Largest Companies 2016» Forbes. <http://www.forbes.com/sites/steveschaefer/2016/05/25/the-worlds-largest-companies-2016/#3bfd796d37eb>
- «The Legatum Prosperity Index, 2016» The Legatum Institute. <http://gtmarket.ru/ratings/legatum-prosperity-index/info>